

2017 m. sausio 16 d.

Lietuvos Respublikos Seimui

Pasaulio lietuvių jaunimo sąjunga (toliau – PLJS) kreipiasi į Jus teikdama pasiūlymus, kurie galėtų prisidėti prie ryšių su užsienyje gyvenančiais lietuviais palaikymo bei aktyvesnio jų įtraukimo į mūsų šalies ekonominį, kultūrinį, socialinį ir politinį gyvenimą.

Teisė ir atstovavimas

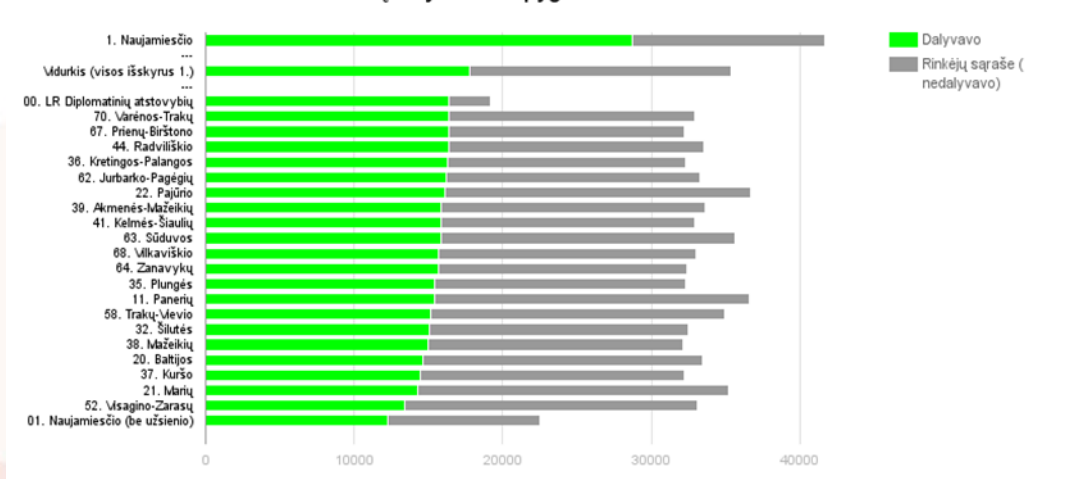
- 1. Dėl elektroninio balsavimo įteisinimo.** Pasaulio lietuviai ypatingai palaiko XVII Vyriausybės programos (242 punktą) nuostatą įteisinti saugų ir slaptą elektroninį balsavimą.
 - 2. Dėl e-parašo ir e-gyventojų įgyvendinimo.** Efektyvios e-parašo ir e-gyventojų infrastruktūros sukūrimas (Vyriausybės programos 195.13 punktą) yra aktualus užsienio lietuviams. Tai leistų jiems lengviau palaikyti ryšį su Lietuva ir paskatintų įsitraukti į ekonominį ir visuomeninį šalies gyvenimą. Nors Vyriausybės programoje tai minima verslo steigimo ir veiklos vykdymo kontekste, palaikome idėją, kad šie įrankiai taptų platesnio pobūdžio e-valdžios infrastruktūros dalimi (pvz.: sudarant įvairias sutartis, atliekant kitokius juridinius veiksmus, ir t.t.).
 - 3. Dėl dvigubos pilietybės įteisinimo.** Sveikiname ir stipriai palaikome Vyriausybės siekį įteisinti dvigubą pilietybę (Vyriausybės programos 226.4 punktą). Atsižvelgiant į besitęsiančias diskusijas šiuo klausimu, skatiname Vyriausybę ir Seimą siekti dvigubos pilietybės (pilietybės išlaikymo) atsižvelgiant į Konstitucinio Teismo nutartį.
 - 3 i. Dėl referendumo dėl dvigubos pilietybės.** Jei bus nuspręsta organizuoti referendumą, palaikysime tokią iniciatyvą tuo atveju, jei bus įgyvendintos trys sąlygos, numatytos XV PLB Seimo rezoliucijoje “Dėl dvigubos pilietybės”[1]: įteisintas balsavimas internetu, pasiektas tarppartinis sutarimas, pakeistas referendumo įstatymas, sudarant galimybes minėto Konstitucijos straipsnio pakeitimą referendume priimti įprasta referendumo nuostatų priėmimo tvarka.
- [1] http://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=10314&p_k=1&p_t=158528
- 4. Užsienyje gyvenančių LR piliečių lygios balso teisės.** Laikomės pozicijos, kad pagal esamą teisinį reguliavimą, užsienio lietuviams nėra užtikrinama lygi balso teisė, numatyta LR Konstitucijoje (55 str.), nes užsienyje gyvenančių LR piliečių balsas Seimo rinkimuose vertas mažiau nei LR piliečių, gyvenančių ir balsuojančių Lietuvos Respublikos teritorijoje. Visos apygardos, išskyrus užsienio lietuviams skirtą Naujamiesčio apygardą, yra sudaromos vadovaujantis rinkimų teisę turinčių asmenų skaičiumi toje apygardoje.

Tuo tarpu užsienio lietuviams skirta apygarda sudaroma neatsižvelgiant į rinkimų teisę turinčių asmenų skaičių (jų, skirtingų institucijų duomenimis, yra tarp 300 ir 500 tūkst.), bet pagal ankstesniuose rinkimuose balsavusių asmenų skaičių (žr. LR Seimo rinkimų įstatymo 9 str. 1 d.). Balsavusių asmenų įprastai būna perpus mažiau nei turinčių rinkimų teisę ir įrašytų į rinkėjų sąrašus (2016 m. spalio 9 d. rinkimuose vidutinis rinkėjų aktyvumas buvo apie 50%), todėl dėl apygardų sudarymo principų užsienio lietuvių balso teisė yra vertinama maždaug dvigubai menkiau nei LR teritorijoje gyvenančių LR piliečių.

Be to, pagal šią tvarką yra praktiškai garantuojama, kad bus pažeista Konstitucinio Teismo nutartis [1] ir LR Seimo rinkimų įstatymas, pagal kuriuos draudžiamas didesnis nei 10 proc. rinkėjų skaičiaus nuokrypis skirtingose apygardose. Pagal esamą rinkėjų skaičiaus įvertinimą 2016 m. Naujamiesčio apygardoje rinkėjų sąrašuose buvo 18 proc. daugiau piliečių nei vidutinis skaičius visose vienmandatėse rinkimų apygardose (žr. grafiką, VRK duomenys [2]).

LR Seimo rinkimų aktyvumas apygardose 2016 m.

Esant dabartiniam užsienyje balsavusių rinkėjų aktyvumui, užsienio lietuviai gali turėti atskirą rinkimų apygardą. 2016 m. Seimo rinkimuose užsienyje balsavo 16401 piliečių. Net 20-yje Lietuvos rinkimų apygardų rinkimuose dalyvavusių rinkėjų skaičius buvo mažesnis (žr. grafiką), tačiau jos turi savo atstovą Seime, o užsienio lietuviai, deja, savo atstovo neturi bei tenkinasi daliniu atstovavimu kartu su Naujamiesčio apygardos rinkėjais LR teritorijoje.

Prašome Seimą ir Vyriausybę suvienodinti rinkėjų skaičiaus nustatymo principą, kuriuo remiantis skirstomos rinkiminės apygardos. Siūlome tai įgyvendinti vienu iš šių būdų: užsienio rinkėjų skaičių vertinti pagal užsienyje gyvenančių ir balso teisę turinčių LR piliečių skaičių; arba visų rinkimų apygardų sudaryme remtis per praėjusius rinkimus dalyvavusių rinkėjų, o ne balso teisę turinčių LR piliečių skaičiumi.

[1]. <http://www.lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta1518/content>

[2]. <http://www.vrk.lt/2016seimo/rezultatai?srcUrl=/rinkimai/102/1/1304/rezultatai/lt/rezultataiVienm.html>

- 5 a. Dėl rinkėjų sąrašo sudarymo tvarkos užsienyje balsuojantiems LR piliečiams.** LR Seimo rinkimų įstatymo 25 str. 3 d. numato, kad “rinkimų sąrašų sudarymo tvarka turi būti tokia, kad kiekvienas rinkimų teisę turintis Lietuvos Respublikos pilietis būtų įrašytas į rinkėjų sąrašus“, tačiau dabartinė rinkėjų sąrašų sudarymo tvarka užsienyje gyvenančių LR piliečių atžvilgiu to neužtikrina. Pagal esamą Vyriausiosios rinkimų komisijos tvarką, atsakomybė užsiregistruoti į rinkėjų sąrašą užsienio lietuviams yra perleidžiama patiems rinkėjams, dėl ko tik nedidelė dalis jų galų gale yra įrašomi į rinkėjų sąrašus. Rinkėjai užsienyje turi registruotis internetu [1], tačiau ši procedūra ne visada yra sklandi (būta laikotarpių, kada puslapis buvo neprieinamas), nepatikima saugumo atžvilgiu (per 2016 m. Seimo rinkimus būta privatumo pažeidimų, kai visi asmeniniai užsiregistravusių asmenų duomenų buvo lengvai prieinami [2] [3], kas pažeidė pasitikėjimą sistema), bei, tikėtina, nėra patogi visiems asmenims (vyresnio amžiaus ar internetu nesinaudojantiems asmenims). Be to, reikalavimas kiekvieniems rinkimams registruotis iš naujo yra nepagrįstas ir sukuria papildomas kliūtis siekiant atsidurti rinkėjų sąrašė.

Konstitucijos 32 str. numato, kad “*Pilietis gali laisvai kilnotis ir pasirinkti gyvenamąją vietą Lietuvoje, gali laisvai išvykti iš Lietuvos.*” (ši nuostata taip pat numatyta Europos žmogaus teisių konvencijoje), todėl dalyvavimas rinkimuose bei balsavimo teisė negali būti procedūriškai ar kitu būdu ribojama remiantis piliečių gyvenamąją vietą.

Prašome pakeisti rinkėjų sąrašų sudarymo tvarką, kad ši atitiktų LR Seimo rinkimų įstatymo 25 straipsnio nuostatas. Išankstiniam užsienyje balsuojančių rinkėjų sąrašui sudaryti siūlome pasitelkti gyventojų registro, Migracijos departamento ar kitą duomenų bazę, kurioje fiksuojami duomenys apie išvykimą deklaravusius ar užsienyje gyvenamąją vietą registravusius LR piliečius. Siūlome nustatyti tvarką, galimai įtraukiant pasaulio lietuvių organizacijas ir diplomatinės atstovybes, dėl efektyvaus šių duomenų atnaujinimo ir patikimumo užtikrinimo.

[1] <https://www.rinkejopuSlapis.lt/balsuojantiems-uzsienyje>

[2] <http://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/150747>

[3] <http://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/151082>

Švietimas ir mokslas

- 1. Dėl Lietuvos aukštojo mokslo tarptautiškumo.** Siekiant didesnio studijų tarptautiškumo, prašome imtis skatinimo priemonių universitetams rengti daugiau bakalauro ir magistro studijų programų anglų kalba, ypač gamtos ir tiksluosiuose moksluose, tokiu būdu pritraukiant studentus bei dėstytojus iš užsienio. Stipriai palaikytume iniciatyvą pritraukti aukšto lygio užsienio dėstytojus bei mokslininkus įkuriant gerai apmokamas darbo vietas valstybės prioritetinėse mokslo srityse, bei sukuriant programą, kuri kviestų užsienio lietuvius bei kitų šalių piliečius trumpalaikiam dėstymui Lietuvoje.

- 2. Dėl stipendijų studijoms užsienio universitetuose.** Stipriai palaikytume iniciatyvą steigti programas, teikiančias finansinę paramą aukščiausiai reitinguojamuose pasaulio universitetuose besimokantiems aukštesniųjų pakopų studentams mainais į terminuotą (pavyzdžiui, 2 metų) įsipareigojimą vykdyti akademinę ar tiriamąją veiklą Lietuvoje pasibaigus studijoms.
- 3. Dėl inovacijų finansavimo agentūros.** Sekant Skandinavijos šalių pavyzdžiu, rekomenduojame įkurti valstybinėmis lėšomis finansuojamą inovacijų finansavimo agentūrą, kuri finansuotų mokslo tyrimus ir inovacijas ir būtų skirta aukštosios mokykloms ir smulkiems bei vidutiniams verslams. Ši agentūra galėtų skelbti valstybės remiamas ilgalaikes strategines inovacijų kryptis, taip skatindama trūkstamų inovacijų kūrimą.
- 4. Dėl studijų organizavimo lankstumo.** Šiuo metu nelanksti studijų organizavimo sistema stabdo Lietuvos studentų galimybes dalyvauti tarptautiniuose projektuose ir užmegzti bendradarbiavimą su kitais universitetais įvairių mainų programų dėka. Prašome paskatinti Lietuvos aukštąsias mokyklas tapti lankstesnėmis organizuojant studijas: įvedant lankstesnę egzaminų laikymo sistemą, lankstesnius studijų grafikus, daugiau pasirenkamųjų dalykų.

Kultūra

- 1. Dėl menininkų ir profesionalų tinklo.** XVI Vyriausybės programoje (168.8 punktas) numatyta “išnaudoti kultūros ir meno galimybes ryšiams su išeivija, pasaulio lietuviais stiprinti, jų dalyvavimui šalies ir globalios Lietuvos kultūriname gyvenime skatinti”. Palaikome šį siekį ir skatiname imtis proaktyvios ir tikslingos strategijos, siekiant burti ir stiprinti jaunųjų užsienio lietuvių menininkų ir profesionalų, dirbančių ir turinčių ryšių pasaulinėje meno scenoje, tinklą. Dažnai užsienio lietuvių menininkams trūksta informacijos apie Lietuvoje egzistuojančias galimybes, ypač lietuvių tautybės asmenims, vystantiems meninę veiklą užsienyje. Todėl palaikytume iniciatyvą susisteminti tokią informaciją ir platinti ją pasaulio lietuviams.
- 2. Dėl Lietuvos ir lietuvių kilmės menininkų žinomumo.** Siekiant, kad Lietuvos kultūra taptų esminiu Lietuvos vertės ženklu (Vyriausybės programos 145 ir 158 punktai), būtina siekti, kad Lietuvos menininkų vardai būtų minimi akademinuose straipsniuose bei meno žurnaluose. Siekiant šio tikslo, rekomenduojame steigti stipendijas mokslininkams, tyrinėjantiems Lietuvos meną, organizuoti tarptautinius meno renginius Lietuvoje ir kitaip megzti ryšius su tarptautiniais meno autoritetais bei ekspertais. Skatiname spręsti problemą, kai žymūs lietuvių kilmės menininkai viešumoje ar akademinėse institucijose yra priskiriami išskirtinai tam kraštui, kuriame dirbo ar mokėsi, ir nesiejami su Lietuva, pabrėžiant jų indėlį į Lietuvos mokslą bei kultūrą, ir ryšį su Lietuva.
- 3. Dėl Lietuvos kultūros apibrėžimo.** Siekiant, kad užsienio lietuviai galėtų geriau prisidėti skleisdami Lietuvos kultūrą užsienyje, ši turėtų būti konkrečiau apibrėžta ir išskirta kitų šalių kontekste. Dažnai užsienyje susiduriama su išankstiniu įvaizdžiu, kad turime daug bendra su kitomis valstybėmis, todėl būtų vertinga stiprinti supratimą visuomenėje ir tarptautinėje erdvėje, kur slypi lietuvių meno unikalumas, o taip pat panašumai su kitomis kultūromis.

Ekonomika

- 1. Dėl institucijų ir organizacijų vaidmens ekonomikos politikoje.** Rekomenduojame aiškiau įvardinti įvairių LR institucijų bei organizacijų, vykdančių ekonominę politiką užsienio valstybėje, vaidmenis (LR ambasada, komercijos atašė, ir t.t.), bei siekti efektyvesnės informacijos sklaidos apie tai, kokias paslaugas ir informaciją šios gali teikti LR piliečiams ir užsienio lietuvių organizacijoms bei bendruomenėms, norinčioms prisidėti prie Lietuvos ekonominės politikos įgyvendinimo užsienio šalyje.
- 2. Dėl bendradarbiavimo su užsienio lietuviais skatinant Lietuvos eksportą.** Siekiant pritraukti užsienio investicijas bei didinti Lietuvos eksportą, siūlome pasitelkti užsienio lietuvių organizacijas bei jų turimus išteklius. Prioritetinių Lietuvos eksporto kryptių bei sąlygų užsienio investuotojams žinojimas leistų maksimaliai išnaudoti jau turimus kontaktus bei drauge ieškoti galimų.
- 3. Dėl verslininkų bei profesionalų tinklo.** Palaikytume Vyriausybės iniciatyvą burti ir stiprinti tarptautinį LR piliečių, lietuviškos kilmės užsienio piliečių ir kitaip su Lietuva susijusių asmenų tinklą, kuris savo asmeniniais ryšiais padėtų Lietuvos verslo bei eksporto plėtrai užsienio šalyse.
- 4. Dėl agentūros, atsakingos už talentų pritraukimą į Lietuvą, kūrimo.** Palaikome Vyriausybės siekį (Vyriausybės programos 195.11 punktą) steigti agentūrą, kuri formuotų ir įgyvendintų strategiją, talentams į Lietuvą pritraukti. Siekiant, jog šios agentūros veikla būtų maksimaliai naudinga ir efektyvi valstybei bei atlieptų užsienyje šiuo metu esančių jaunų žmonių poreikius, siūlome į šios agentūros steigimo procesus įtraukti užsienio lietuvių jaunimo organizacijas.
- 5. Dėl turizmo politikos bei Turizmo departamento veiklos.** Šiuo metu pasigendama valstybinio lygmens turizmo strategijos, dėl ko Lietuva pasaulyje nėra gerai matoma ir žinoma. Žinomumo trūkumas jaučiamas ir kitose srityse, o tai apsunkina užsienio investicijų pritraukimą į Lietuvą. Rekomenduojame pertvarkyti Turizmo departamentą bei kitas už turizmo politiką atsakingas institucijas bei parengti bendrą turizmo politikos strategiją, siekiant geresnio Lietuvos žinomumo pasaulyje.

Pagarbiai

PLJS pirmininkas

Simonas Černiauskas

PLJS atstovybės Lietuvoje direktorė

Ieva Davydenko